

למה מתכסים בשקים

בירושלמי מבואר שבתעניות היו חוגים שקים במתניהם (ויוצאים לבית הקברות ותוקעים בשופרות¹).

ואמר רבי חייא בר אבא, שהסיבה לכך שמתכסים בשקים, **לומר, הרי אנו חשובים כבהמה²**, [שהשק עשוי משערות בהמה והלובש שק הרי הוא כבהמה].

למה נותנים אפר מקלה על גבי תיבה

נתבאר לעיל, שבתעניות היו נותנים אפר מקלה על גבי התיבה, ומבואר שהכוונה בזה לומר כאילו נותנים אפר לגבוה, שהוא משתתף עימנו בצערנו, כמבואר בכתובים.

רבי יהודה בן פזי אמר שהדבר מבואר בכתוב "יִקְרְאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עֲמוּ אֲנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְצֶהוּ וְאֶכְבְּדֶהוּ" (תהלים צ"א ט"ו)

וריש לקיש אמר שהדבר מבואר בכתוב "בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמִלֶּאֱדָרְךָ פָּנִיו הוֹשִׁיעַם בְּאֶהְבָּתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָאֵלְם וְיִנְטְלֶם וְיִנְשָׂאֶם כֹּל יְמֵי עוֹלָם" (ישעיהו ס"ג ט)

ואמר רבי זירא, שבתחילה, כשראה את החכמים נותנים אפר מקלה על גבי תיבה, היה מזדעזע כל גופו.

למה נותנים אפר בראש כל אחד ואחד

נתבאר לעיל שבתעניות היו נותנים אפר בראש הנשיא ואב בי"ד וכל העם, ונחלקו רבי לוי בר חמא ורבי חנינא מדוע.

אחד מהם אומר, שהטעם לנתינת האפר, **לומר לפניו, הרי אנו חשובים לפניך כאפר**, [כלומר כדבר שהוא כלום, ולטעם זה יכולים לתת עליהם גם עפר, ואין צריך לתת דווקא אפר מקלה].

ואחד מהם אומר, שהטעם לנתינת האפר, [גם] **כדי שיזכור לנו אפרו של יצחק**, [ולטעם זה יש לתת דווקא אפר מקלה ולא עפר].

¹ ושם ביארו טעם שלושת הדברים הללו, ובדף זה נתבאר טעם שנים מהם. [עיי רש"י].

² ויש לך לרחם עלינו לכל הפחות כמו שאתה מרחם על בהמות. אי"נ רחם עלינו על שאנו מצערים עצמנו להיות כבהמות.

³ "לא" כתיב.